

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO-KRAJOZNAWCZE POROZUMIENIE Oddziałów Województwa Lubelskiego

Oddział Bazowy - Oddział Miejski w Lublinie im. A. Janowskiego

20-111 Lublin, ul. Rynek 8 tel. 0-81 532-49-42, fax. 0-81 532-87-04, ptklublin@wp.pl

Sprawozdanie przewodniczącego Rady Porozumienia Oddziałów PTTK Województwa Lubelskiego podsumowujące główne kierunki działalności Porozumienia w latach 2013 - 2016 przedstawione członkom Porozumienia na posiedzeniu w dniu 29 stycznia 2017 roku, uzupełnione po dyskusji i przyjęte przez delegatów na Regionalnej Konferencji Oddziałów PTTK Województwa Lubelskiego w dniu 20 maja 2017 roku.

Koleżanki i Koledzy,

Od października do grudnia 2016 roku odbywały się zebrania sprawozdawczo – wyborcze wyłaniające władze oddziałowych kół i klubów PTTK. Wybierano także delegatów na zjazdy sprawozdawczo - wyborcze oddziałów PTTK, którzy w pierwszym kwartale 2017 roku wyłonili nowe władze oddziałów. W grudniu Zarząd Główny PTTK, zaprosił na obrady przewodniczących 16-tu Porozumień Oddziałów. Przyjęte zostały terminy Konferencji Regionalnych, na których w roku 2017 wybierani są delegaci, którzy wezmą udział w XIX Walnym Zjeździe PTTK. Będzie on obradował w Warszawie we wrześniu 2017 roku.

W dniu 29 stycznia 2017 roku, na posiedzeniu Porozumienia Oddziałów PTTK Województwa Lubelskiego i Zarządu Oddziału Miejskiego PTTK im. Aleksandra Janowskiego w Lublinie przekazałem w imieniu Rady Porozumienia Oddziałów PTTK województwa lubelskiego wraz z tym sprawozdaniem podziękowanie zarządom oddziałów PTTK za przyjęcie oraz realizację wspólnego programu działania w naszym regionie. W latach 2013 - 2016 kierunki działalności Porozumienia Oddziałów proponowała Rada Porozumienia w składzie kol. kol.:

Andrzej Wasilewski (Lublin) – Przewodniczący Rady,

Bogdan Fijałek (Radzyń Podlaski) – Wiceprzewodniczący Rady,

Marian Kurzyna (Biłgoraj) – Wiceprzewodniczący Rady,

Mieczysław Tokarski (Włodawa) – Wiceprzewodniczący Rady,

Katarzyna Komisarczuk (Lublin) – Sekretarz Rady.

Już w pierwszym kwartale 2013 roku zapoczątkowane zostały w naszym województwie przygotowania do 110-lecia powstania Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. We wrześniu 2013 roku XVIII Walny Zjazd PTTK podjął uchwałę w sprawie obchodów 110-lecia PTK i przygotowania stały się zadaniem wspólnym łączącym wszystkich członków PTTK. W zapoczątkowanych przez nas w województwie lubelskim przygotowaniach wzięły udział osoby dziś już nieobecne, które wniosły istotny wkład w te przygotowania, kolega Bogdan Kotowski pełniący funkcję sekretarza Rady Porozumienia – sekretarz urzędujący Oddziału Miejskiego PTTK w Lublinie (zmarł w lutym 2013 roku) i kolega Franciszek Bojda wiceprezes Oddziału Miejskiego (zmarł w czerwcu 2016 roku).

Zarząd Oddziału Miejskiego PTTK im. Aleksandra Janowskiego w Lublinie – bazowy Oddział Porozumienia wypełniał funkcję bezpośredniego organizatora i koordynatora wielu wspólnych przedsięwzięć. W styczniu specjalne podziękowanie skierowałem do **koleżanki Haliny Byczek - Krasuckiej** pełniącej od marca 2013 roku funkcję sekretarza Zarządu Oddziału Miejskiego PTTK w Lublinie, która wspomagała realizację większości wspólnych przedsięwzięć. W **styczniu 2013 roku** w przygotowania do 110-lecia PTK – PTTK wpisaliśmy obchody 150. rocznicy wybuchu Powstania Styczniowego. Za zadanie szczególnie ważne uznaliśmy organizowanie wycieczek przybliżających uczestnikom miejsca bitew i potyczek Powstania Styczniowego. Wśród pierwszych członków Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego byli uczestnicy Powstania Styczniowego, których sylwetki przypominaliśmy, m.in. Gracjan Chmielewski – pierwszy prezes Oddziału Lubelskiego PTK utworzonego w Lublinie w kwietniu 1908 roku i Henryk Wiercieński z Nałęczowa – zesłany na Syberię za udział w Powstaniu Styczniowym, jeden z pierwszych członków PTK na liście Centrali po zarejestrowaniu Ustawy PTK (pierwszego statutu organizacji). Henryk Wiercieński przybliżył Lubelszczyznę, Ziemię Chełmską i powiat puławski na łamach czasopisma PTK „Ziemia” wydawanego od 1910 roku.

Pierwszą wycieczkę zorganizowaliśmy w dniach 20 - 21 kwietnia 2013 roku. Na trasie prowadzącej z Lublina w stronę Roztocza przez Fajslawice i okolice tej miejscowości, pamiątki związane ze stoczoną bitwą i cmentarze poległych przybliżył **kolega Adam Polski** – współautor wydawnictw poświęconych tej problematyce na

Lubelszczyźnie, prezes Towarzystwa Przyjaciół Fajslawic i członek Oddziału Miejskiego PTTK w Lublinie. Drugiego dnia wycieczki połączonej z noclegiem w Górecku Kościelnym miejsca bitew, potyczek Powstania oraz cmentarze poległych na Ziemi Biłgorajskiej i Roztoczu przybliżał **kolega Marian Kurzyna** – prezes Oddziału PTTK w Biłgoraju.

Druga wycieczka szkoleniowa zorganizowana została w dniach 15 – 16 czerwca 2013 roku na Pojezierze Łęczyńsko – Włodawskie. Poprowadzili ją **koledzy dr Andrzej Wasilewski** – Prezes Oddziału Miejskiego PTTK w Lublinie oraz **Mieczysław Tokarski** – Prezes Oddziału PTTK we Włodawie. Tereny, na których toczyły się bitwy i potyczki powstania (m.in. Ziemia Chełmska i wschodnia część Podlasia) były rozległe i sprawiły, że objazd był kontynuowany w dniach 5 - 6 października 2013 roku. Tę trzecią wycieczkę szkoleniową odbyto z tymi samymi prowadzącymi.

W roku 2013 w czasie trwania zlotów, wycieczek i rajdów organizowanych przez oddziały PTTK porządkowano groby poległych powstańców oraz przybliżano bohaterów wydarzeń. Porozumienie Oddziałów PTTK województwa lubelskiego i oddziały PTTK województwa lubelskiego upamiętniały 150. rocznicę Powstania Styczniowego: na stemplach okolicznościowych, w wydawnictwach, na drukach pamiątkowych i znaczkach rajdowych. Oddziały PTTK współorganizowały także sesje popularno - naukowe, wystawy okolicznościowe i inne wydarzenia (przykładem może być wystawa współorganizowana przez Oddział PTTK i Miejską Bibliotekę Publiczną we Włodawie). Uczestnicy XIII Zlotu Szkolnych Kół Krajoznawczo - Turystycznych Województwa Lubelskiego „Hańsk 2013” wędrowali ścieżką edukacyjną *Obóz Powstańczy* w Poleskim Parku Narodowym.

W dniach 23 – 24 listopada 2013 roku miała miejsce czwarta wycieczka na Powiśle, Ziemię Janowską i Roztocze Zachodnie. Z Lublina wyruszone do Nałęczowa – Bochatnicy, gdzie do grobów Powstańców Styczniowych zaprowadziła prezes Koła przewodników im. Henryka Wiercieńskiego w Nałęczowie **koleżanka Maria Mironowicz - Panek**. Dalej na szlaku była Wąwolnica i Poniatowa. Tu do pomnika poświęconego powstańcom styczniowym poprowadził **kolega Piotr Kowalski** – prezes Klubu Turystyki Pieszej PTTK „Krwinka”, inicjator wzniesienia pomnika. Przedpołudniowy objazd miejsc pamięci autokarem skończył

się przy na cmentarzu w Opolu Lubelskim przy powstańczej mogile. Do pomnika powstańców na Złotej Górze pod Chruśliną wyruszono już pieszo. Odwiedzono jeszcze grób Członka Honorowego PTTK kol. Wacława Dobrowolskiego spoczywającego w sąsiedztwie grobów powstańczych na cmentarzu we wsi Boby. Zmarły był ważnym przekazicielem wiedzy o walkach toczonych na Powiślu. Krótki odpoczynek przy kawie, herbacie i pączkach przygotowała **koleżanka Bernadetta Tokarczyk** – opiekunka SKKT w Urzędzie w salach miejscowego Domu Kultury. Na Zlot Oddziałów PTTK Województwa Lubelskiego „Nadrzecze 2013”, na którym zaplanowano podsumowanie najważniejszych wydarzeń roku uczestnicy dotarli już po ciemku. W niedzielę po śniadaniu i spotkaniu programowym kontynuowany był objazd szkoleniowy przez Lasy Biłgorajskie, Janowskie i Roztocze Zachodnie. Na początek był Janów Lubelski z Uroczyskiem Kruczek, a następnie miejsce powstańczej bitwy pod Batorzem i grób pochowanego tu dowódcy Marcina Lelewela Borelowskiego. Historię toczonych walk przybliżył **kolega Zygmunt Nasalski**, historyk, Członek Honorowy PTTK.

W latach 2013 - 2016 zorganizowano cztery Zloty Szkolnych Kół Krajoznawczo - Turystycznych województwa lubelskiego. W 2013 roku zlot organizował Oddział Miejski PTTK im. Aleksandra Janowskiego w Lublinie we współpracy z Oddziałem PTTK we Włodawie. Funkcję gospodarza wypełniało SKKT PTTK „Wędrowiec” ze szkoły w Kulczynie w gminie Hańsk oraz jego opiekunka **koleżanka Małgorzata Kończal**.

W ramach przygotowań do 110. rocznicy powstania PTK Rada Porozumienia przybliżała prekursorów krajoznawstwa polskiego i założycieli Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Pamięć o ważnych wydarzeniach z historii Polski i ludziach miała istotne znaczenie przy podejmowaniu wielu inicjatyw. W maju 2013 roku podczas Konferencji Regionalnej oddziałów PTTK województwa lubelskiego, przewodniczący Komisji Krajoznawczej Oddziału Miejskiego PTTK w Lublinie **kolega dr Wojciech Kowalski** zapowiedział zorganizowanie sesji krajoznawczej poświęconej krajoznawstwu polskiemu. Do udziału w przyszłej sesji w imieniu komisji zaprosił członków Porozumienia Oddziałów.

W 2013 roku zainaugurowane zostało w Lublinie szkolenie dla kandydatów na przewodników turystyki kwalifikowanej różnych dyscyplin a także

dla zainteresowanych uzyskaniem uprawnień znakarza szlaków turystycznych. W nawiązaniu do wniosku zgłoszonego na Konferencji Regionalnej, Rada Porozumienia Oddziałów zaprosiła do udziału w szkoleniu wszystkich członków oddziałów PTTK województwa lubelskiego a szkolenie uwzględniono w programie przygotowań do 110 - lecia PTK - PTTK. Kierownictwo kursu z częścią ogólną wspólną dla kandydatów na przodowników różnych dyscyplin objęli: **kolega Leszek Warowny** – członek prezydium zarządu Oddziału Miejskiego PTTK w Lublinie i **kolega Zdzisław Rydz** – przewodniczący oddziałowej Komisji Turystyki Pieszej. W roku 2013 zakończono szkolenie dla kandydatów na Przodowników Turystyki Pieszej i Znakarzy Szlaków Turystycznych PTTK. Uczestnikom wręczone zostały certyfikaty potwierdzające udział w szkoleniu a osoby zainteresowane mogły przystąpić do egzaminu. Oddziały skupione w Porozumieniu ułatwiały osobom zainteresowanym uzyskaniem uprawnień zdobywanie punktów i weryfikację odznak turystyki kwalifikowanej; zachęcano także do zdobywania regionalnej odznaki krajoznawczej. W latach 2013 - 2016 powoływano komisje egzaminacyjne dla kandydatów: na Przodownika Turystyki Pieszej, Znakarza Szlaków Turystycznych, Instruktora Krajoznawstwa Regionu, Przodownika Turystyki Górskiej, Przodownika Turystyki Rowerowej i Organizatora Imprez na Orientację. Cykle szkoleniowe prowadzili Instruktorzy Szkolenia Kadr PTTK, w tym Członkowie Honorowi PTTK i Członkowie Honorowi Oddziału Miejskiego PTTK im. Aleksandra Janowskiego w Lublinie, **kol. kol. Tadeusz Sobieszek i dr Mieczysław Kseniak**. Uczestnicy nie wnosili opłaty za szkolenie ponieważ wykładowcy nie pobierali wynagrodzenia za prowadzone zajęcia. Udział w organizowanych autokarowych wycieczkach szkoleniowych był odpłatny.

W 2014 roku dobiegł końca zaplanowany cykl wycieczek szlakiem bitew i potyczek Powstania Styczniowego chociaż do miejsc bitew powstania postanowiono powrócić jeszcze w rocznicę śmierci księdza Brzóski w roku 2015. Ostatnia piąta wycieczka poprowadzona przez Radę Porozumienia Oddziałów powstańczym szlakiem miała miejsce w kwietniu 2014 roku. Z Lublina przez Puławy i Żyrzyn wyruszone do Warszawy gdzie postanowiono odwiedzić cmentarz na Powązkach i panteon PTTK - Kaplicę przy kościele p.w. Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych w dzielnicy Chomiczówka. Do miejsc pamięci prowadził

współtwórca kaplicy PTTK **kolega Tadeusz Martusewicz**. Osadę pałacową w Puławach, teren bitwy pod Żyrzynem oraz walki na Powiślu przybliżyły **kol. kol. Ewa Samiec i Dorota Chyl** z Oddziału Puławskiego PTTK. W drodze powrotnej odwiedzono cmentarze na Podlasiu i miasto Radzyń Podlaski gdzie do krzyża powstańczego zaprowadził Prezes Oddziału PTTK **kolega Bogdan Fijałek**.

Na Zlocie Szkolnych Kół Krajoznawczo - Turystycznych Województwa Lubelskiego „*Lublin 2014*” uczestnikom przybliżona została działalność **Wincentego Pola** zwanego ojcem Krajoznawstwa Polskiego. Zwiedzano muzeum biograficzne w Dworku Wincentego Pola, będące oddziałem Muzeum Lubelskiego. Na dziedzińcu Zamku Lubelskiego odbyło się spotkanie uczestników zlotu z przedstawicielami władz miasta, województwa lubelskiego, władz PTTK i dyrektorem Muzeum Lubelskiego. Widoki Lublina z wieży zamkowej przybliżali pracownicy Muzeum Lubelskiego a po Starym Mieście oprowadzili przewodnicy PTTK **kol. kol.: Bożena Białopiotrowicz, Barbara Michalska, Olga Rybołowicz, Andrzej Wasilewski i Maria Wiśnioch**. Jednodniowy pobyt w Lublinie zorganizowany został przez członków Rady Porozumienia, Zarząd Oddziału Miejskiego PTTK i Oddziału Wojskowego PTTK w Lublinie z jego prezesem **kolegą Zbigniewem Ziętkiem**. Wrażen dostarczył uczestnikom obiad w Kasynie Wojskowym, po którym wyruszono na ognisko na terenie leśnictwa Dąbrowa nad Zalewem Zemborzyckim. Tu obiegała uczestników iskierka.

W dniach 5 - 7 września 2014 roku Oddział Miejski PTTK w Lublinie, Rada Porozumienia Oddziałów PTTK Województwa Lubelskiego i Oddział PTTK we Włodawie zorganizowali I Rajd uczestników obozów wędrownych i Zlotów SKKT. Wielu uczestników zlotów zapoczątkowanych w roku 2001 utrzymuje kontakt z PTTK i do nich postanowiono skierować zaproszenie na rajd. Region poznawano na dwu autokarowo - pieszych trasach rajdowych, dla których baza noclegowo - pobytowa zlokalizowana została w ośrodku wypoczynkowym nad jeziorem Białym w Okunince. Na malowniczym „Trójstyku granic” nad Bugiem, organizatorzy wręczyli uczestniczce wszystkich 14 Zlotów SKKT województwa lubelskiego, **koleżance Annie Tokarczyk** z Urzędowa list gratulacyjny, pod którym podpisali się uczestnicy spotkania.

W roku 2014, w setną rocznicę wybuchu I wojny światowej. Rada Porozumienia zapoczątkowała z Zarządem Oddziału Miejskiego PTTK w Lublinie organizację cyklu wycieczek przybliżających ich uczestnikom I wojnę światową i udział krajoznawców w inicjatywach patriotycznych tamtego czasu. Zainicjowane wycieczki szkoleniowe rozpoczynały się w Lublinie na miejscu straceń przywódców Powstania Styczniowego na Lubelszczyźnie (dziś Miasteczko Uniwersyteckie UMCS) lub przy mogile na cmentarzu przy ulicy Lipowej, do której w roku 1916 przeniesione zostały prochy straconych. W ten sposób tworzono pomost łączący czyn powstańczy i legionowy. Pierwszą wycieczkę szkoleniową Szlakiem Frontu Wschodniego I wojny światowej zakończył udział w listopadowym Zlocie Oddziałów PTTK w Nadrzeczcu koło Biłgoraja. Cmentarze na trasie prowadzącej przez Kraśnik, Dzierzkowice, Urzędów, Tarnawkę i Wysokie przybliżał **kolega Zygmunt Nasalski**. Na cmentarzach zapłonęły znicze. Zwiedzano wystawę przygotowaną z okazji 100. rocznicy wybuchu Wielkiej Wojny przez Muzeum w Kraśniku. Wędrowano też pieszo terenami, na których rozegrała się I i II bitwa kraśnicka oraz wspominano **kolegę Mikołaja Stanisława Pajdowskiego** legionistę Józefa Piłsudskiego, krajoznawcę i przewodnika - patrona Koła Przewodników Miejskich i Terenowych PTTK w Lublinie urodzonego w Urzędowie.

Udział w zorganizowanych w latach 2013 - 2014 przygotowaniach do 110 - lecia powstania PTK, Rada Porozumienia Oddziałów potwierdziła uczestnikom specjalnie przygotowanym listem pamiątkowym, który wręczono jako pierwszym uczestnikom Zlotu Oddziałów PTTK Województwa Lubelskiego „*Nadrzeczce 2014*”.

Sesja krajoznawcza zatytułowana „**Lublin w kręgu krajoznawstwa polskiego**” zorganizowana została przez Komisję Krajoznawczą Oddziału Miejskiego PTTK w Lublinie we współpracy z Wojewódzką Biblioteką Publiczną im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie 10 stycznia 2015 roku i uczestniczyli w niej członkowie oddziałów PTTK województwa lubelskiego. Po zakończeniu sesji odbyło się doroczne posiedzenie Porozumienia Oddziałów PTTK Województwa Lubelskiego. W sesji i spotkaniu w siedzibie Oddziału Miejskiego PTTK (Rynek 8) wziął udział wiceprezes ZG PTTK **kolega Andrzej Gordon**. W tym dniu przyjęto plan zamierzeń Porozumienia Oddziałów na rok 2015 oraz informację Komisji Krajoznawczej Oddziału Miejskiego PTTK w Lublinie o organizacji w roku 2015

jeszcze jednej sesji krajoznawczej. **Kolega dr Wojciech Kowalski**, przewodniczący Komisji Krajoznawczej, zaprosił do współpracy Radę Porozumienia Oddziałów PTTK Województwa Lubelskiego. Uczestnicy uznali, że udział w sesji przyczynił się do upowszechnienia i pogłębienia wiedzy o początkach krajoznawstwa polskiego więc propozycja została przyjęta.

W dniach 18 - 19 kwietnia 2015 roku odbyła się druga wycieczka szkoleniowa przybliżająca Szlak Frontu Wschodniego I wojny światowej. Tradycyjnie miała swój początek na miasteczku uniwersyteckim UMCS oraz Placu Zamkowym w Lublinie skąd wyruszone do Jastkowa na miejsce bitwy Legionów Polskich Józefa Piłsudskiego. Odwiedzono cmentarz, na którym spoczywają polegli w walkach legionistów i zapalono znicze. Dalej podążano szlakiem walk legionów przez Garbów, Kozłówkę, Kierzkówkę w kierunku Podlasia. Odwiedzono groby powstańców styczniowych poległych w bitwie pod Żyrzynem oraz zmarłych po walce w wyniku odniesionych ran, pochowanych na cmentarzu w Baranowie. Zwiedzano także sanktuarium w Woli Gułowskiej i Muzeum Henryka Sienkiewicza w Woli Okrzejskiej przed zbliżającą się 170. rocznicą urodzin i 100. rocznicę śmierci Henryka Sienkiewicza oraz 150. rocznicę urodzin **Aleksandra Janowskiego**. Nocleg w Łukowie umożliwił odbycie przejścia pieszego w rezerwacie Jata do pomnika poświęconego księdzu Brzósce. W drugim dniu objazd Szlaku Frontu Wschodniego I wojny światowej był kontynuowany przez Janów Podlaski, Konstantynów i Białą Podlaską gdzie zwiedzono między innymi Muzeum Południowego Podlasia. Przed powrotem do domu był jeszcze obiad w Radzynie Podlaskim zamówiony przez oczekującego tu prezesa Oddziału PTTK, **kolegę Bogdana Fijałka**.

W maju 2015 roku zaczęło się otwarte szkolenie kandydatów na Organizatora Turystyki i Krajoznawstwa adresowane przede wszystkim do członków oddziałów PTTK skupionych w Porozumieniu Oddziałów PTTK województwa lubelskiego. Bezpośrednim organizatorem szkolenia był Oddział Miejski PTTK w Lublinie. Do udziału zaproszono przede wszystkim osoby nie posiadające uprawnień kadry PTTK. Kierownictwo kursu objęła: **koleżanka Katarzyna Komisarczuk**, wiceprezes oddziałowego Klubu Organizatorów Turystyki i Sekretarz Rady Porozumienia Oddziałów we współpracy z **kolegą Czesławem Chelińskim**, prezesem Klubu

Turystyki Kajakowej „Ciernik” i **koleżankę Reginę Babisz** z oddziałowego Koła Kadry Turystyki Górskiej. Po zdanym egzaminie zdobyto uprawnienia OTiK.

W roku 2015 zwrócono uwagę na 100. rocznicę walk Legionów Polskich Józefa Piłsudskiego na Lubelszczyźnie oraz 260. rocznicę urodzin **Stanisława Staszica** - prekursora krajoznawstwa, związanego także z Lubelszczyzną. Obie rocznice zaakcentowane zostały na Ziemi Kraśnickiej w czasie XV jubileuszowego Zlotu Szkolnych Kół Krajoznawczo - Turystycznych województwa lubelskiego „Dzierzkowice 2015”. Współorganizatorami zlotu byli: Oddział Miejski PTTK w Lublinie i jego SKKT „JAZ” przy Zespole Placówek Oświatowych im. Batalionów Chłopskich w Terpentynie Dzierzkowicach z opiekunem **kolegą Jackiem Zdenickim**. Po części oficjalnej zlotu, która zorganizowana została w Zespole Szkół w Dzierzkowicach - Terpentynie pieszo wędrowano do cmentarza z I wojny światowej w Chruślankach Józefowskich. Młodzież zwiedziła także przygotowaną przez organizatorów wystawę artefaktów z okresu I wojny. Spotkanie zakończyło ognisko, którego końcowym akcentem była obiegająca wszystkich iskierka. Na druku wydanym staraniem Rady Porozumienia Oddziałów znalazł się wizerunek Stanisława Staszica z pocztówki wydanej przez PTK w Warszawie wiosną 1915 roku.

4 września 2015 roku Komisja Krajoznawcza Oddziału Miejskiego PTTK w Lublinie zorganizowała we współpracy ze Starostwem Powiatowym we Włodawie, Poleskim Parkiem Narodowym i Porozumieniem Oddziałów PTTK województwa lubelskiego zapowiadaną wcześniej sesję krajoznawczą w ramach cyklu „**Mijające krajobrazy Polski**”. Sesja zatytułowana *Polesie dawniej i dziś* odbyła się w siedzibie PPN w Urszulinie. Towarzyszył jej wernisaż wystawy fotografii „Ekspresje i Impresje” autorstwa wybitnego krajoznawcy i fotografa przyrody **profesora Tadeusza Jana Chmielewskiego**, przewodniczącego Rady Naukowej Poleskiego Parku Narodowego. Moderatorem drugiej sesji podobnie do styczniowej był **kolega Tadeusz Sobieszek**. Gościem sesji utworzonej przez **kolegę dr Wojciecha Kowalskiego** członka Komisji Krajoznawczej ZG PTTK i przewodniczącego Komisji Krajoznawczej OM PTTK w Lublinie był inicjator zapoczątkowanego w roku 2010 cyklu „**Mijające krajobrazy Polski**” **kolega dr Józef Partyka**. W dniach 5 - 6 września część praktyczną sesji poprowadził na Pojezierzu Łęczyńsko - Włodawskim **kolega Leszek Warowny**, członek zarządu

Oddziału Miejskiego PTTK w Lublinie i oddziałowej Komisji Krajoznawczej. Rada Porozumienia Oddziałów zorganizowała towarzyszący sesji Zlot Szkolnych Kół Krajoznawczo - Turystycznych województwa lubelskiego „Urszulin 2015”. Uczestnicy zlotu zwiedzali siedzibę i Muzeum Parku oraz wzięli udział w spotkaniu z dyrektorem PPN mgr inż. **Jarosławem Szymańskim**. Z okazji zlotu i sesji wszyscy otrzymali druk pamiątkowy a spotkanie zakończyło się przy ognisku.

Cykl wycieczek Szlakiem Frontu Wschodniego I wojny światowej na Lubelszczyźnie dobiegł końca w roku 2015. Ostatnią wycieczkę zorganizował w dniach 28 - 29 listopada Oddział Miejski PTTK w Lublinie we współpracy z Oddziałami PTTK w Biłgoraju i Zamościu oraz Kołem Pracowników Nauki Oddziału Akademickiego PTTK w Lublinie. Pierwszego dnia odwiedzono cmentarze wojenne i zabytki na trasie Lublin, Turobin, Radecznicza, Biłgoraj, Tarnogród, Łukowa, Obsza. Program tej wycieczki współtworzył **kolega dr Ryszard Grzywna** – prezes Koła Pracowników Nauki Oddziału Akademickiego PTTK w Lublinie, organizator zwiedzania sanktuarium św. Antoniego w Radeczniczy oraz poczęstunku na terenie klasztoru. Orowadzającymi po zabytkach i ścieżkach na terenie powiatu biłgorajskiego i Roztocza byli: **kolega dr Andrzej Wasilewski**, prezes Oddziału Miejskiego PTTK w Lublinie, **kolega Marian Kurzyna**, prezes Oddziału PTTK w Biłgoraju, **kolega Edward Słoniewski**, prezes Oddziału PTTK w Zamościu i **kolega Andrzej Dziaduszek**, skarbnik Zarządu tego oddziału. Tradycyjnie uczestnicy wycieczki wzięli udział w Zlocie Oddziałów PTTK województwa lubelskiego.

W roku 2015 dobiegły końca przygotowania do jubileuszu 110–lecia powstania PTK. W czasie listopadowego spotkania oddziałów Rada Porozumienia po raz drugi tego roku nawiązała do **Stanisława Staszica**. Jego wizerunek umieszczony w czerwcu na druku Zlotu SKKT „Dzierzkowice 2015” znalazł się na druku wydanym z okazji Zlotu Oddziałów „Obsza 2015”. Otrzymali go uczestnicy przygotowań do 110 - lecia PTK.

Rok 2016 ustanowiony został przez Zarząd Główny PTTK Rokiem Krajoznawstwa Polskiego. Na posiedzeniu Porozumienia Oddziałów PTTK Województwa Lubelskiego w dniu 16 stycznia 2016 roku odczytano i przyjęto list Rady Porozumienia Oddziałów PTTK Województwa Lubelskiego i Zarządu

Oddziału Miejskiego PTTK im. Aleksandra Janowskiego w Lublinie skierowany do członków oddziałów PTTK województwa lubelskiego. W 150. rocznicę urodzin Aleksandra Janowskiego, patrona najstarszego oddziału w Regionie Lubelskim podkreślono w nim jego zasługi. List został przekazany oddziałom PTTK województwa lubelskiego, a także zawieszony na stronie www.lublin.pttk.pl w zakładce Porozumienie Oddziałów. Zaproszenie do udziału w posiedzeniu przyjął **kolega Andrzej Gordon**, wiceprezes ZG PTTK, który przedstawił informację o aktualnej sytuacji prawnej stowarzyszeń w Polsce.

Rada Porozumienia Oddziałów PTTK Województwa Lubelskiego postanowiła zainaugurować 110. rocznicę powstania Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego organizacją wycieczki przypominającej Aleksandra Janowskiego i pierwszego prezesa Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego Zygmunta Glogera. Wycieczce nadano tytuł „*Dolinami rzek*” nawiązujący do tytułu książki Zygmunta Glogera, w której opisywał swoją podróż rzeką Bug. Trasą wzdłuż rzeki Wieprz poprowadził jej uczestników **kolega dr Andrzej Wasilewski**. Odwiedzano miejscowości i zwiedzano zabytki położone na odcinku rzeki poczynając od Łęcznej przez Zawieprzycę, Lubartów, Kock, Sobieszyn do Ryk. W Sobieszynie oprowadzał członek Oddziału Puławskiego PTTK, **kolega Marian Pawłowski**. Krótką wieczorną wizytę w Woli Okrzejskiej ze wspomnieniem Henryka Sienkiewicza umożliwił nocleg w Łukowie skąd drugiego dnia trasa wycieczki prowadziła do dawnej Ziemi Stężyckiej i Maciejowic z Muzeum Tadeusza Kościuszki. Po powrocie nad Wieprz w Dęblinie zwiedzano Muzeum Sił Powietrznych. Przejazd wzdłuż Wisły od ujścia Wieprza do Puław i Kazimierza Dolnego przyniósł wspomnienie *Wycieczek po kraju* Aleksandra Janowskiego, w których opisywał zabytkowe miejscowości Powiśla. Prezes Oddziału PTTK w Kazimierzu Dolnym **koleżanka Iwona Pieklik** zaproponowała spacer w otoczeniu kazimierskich wąwozów, który poprowadził zasłużony przewodnik PTTK **kolega Tomasz Nadolski**.

W Roku Krajoznawstwa Polskiego postanowiono o organizacji XVI Zlotu Szkolnych Kół Krajoznawczo - Turystycznych Województwa Lubelskiego na Podlasiu. Zlot „Wola Osowińska 2016” zorganizował Oddział Miejski PTTK w Lublinie we współpracy z Oddziałem PTTK w Radzynie Podlaskim i jego prezesem **kolegą Bogdanem Fijałkiem** oraz opiekunką SKKT w Woli Osowińskiej

koleżanką Hanną Gołoś. W przesyłanych Komunikatach upowszechniano informacje o miejscu organizowanego 4 czerwca 2016 roku zlotu. W Komunikacie nr 1 przypomniano ważne rocznice przypadające w tym roku: 1050. rocznice Chrztu Polski, 170. rocznicę urodzin oraz 100. rocznicę śmierci Henryka Sienkiewicza a także 150. rocznicę urodzin Aleksandra Janowskiego. W Komunikacie zamieszczono fragment wspomnień Aleksandra Janowskiego mówiący o jego dzieciństwie na Podlasiu. Na spotkanie wybrane zostały dwa miejsca: Wola Okrzejska, w której zwiedzano Muzeum Henryka Sienkiewicza i Wola Osowińska. Tu w salach Zespołu Placówek Oświatowych z udziałem zaproszonych gości odbyła się część oficjalna i artystyczna. Po obiedzie w stołówce szkolnej zwiedzano miejscowe muzeum etnograficzne oraz poznawano zachowane pamiątki: stary dwór i park podworski. Przygotowane dla uczestników gry terenowe zakończyły się spotkaniem pod 400–letnim dębem Dewajtis w parku podworskim. Dąb utrwalony został na znaczku zlotowym i na zdjęciu upamiętniającym pobyt w Woli Osowińskiej. Na wydany druk pamiątkowym znalazł się zamek w Ogrodzieńcu przypominający o 110. rocznicy powstania Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Wewnątrz druku organizatorzy powtórzyli fragment wspomnień Aleksandra Janowskiego, w których przywoływał Podlasie. Zlot „Wola Osowińska 2016” tradycyjnie zakończyło spotkanie przy ognisku. Odśpiewano pieśń pożegnalną i wszystkich uczestników obiegra serdeczna iskierka.

W Lublinie w 2016 roku podjęto organizację kursu dla kandydatów na Instruktorów Ochrony Przyrody. Zarząd Oddziału Miejskiego PTTK w Lublinie zorganizował kurs we współpracy z oddziałowym Klubem Ochrony Przyrody i Radą Porozumienia Oddziałów. Kierownictwo kursu objęła: **koleżanka dr Małgorzata Ciosmak**, członek Zarządu oddziału i prezes Klubu Ochrony Przyrody, która do współpracy zaprosiła **kolegę Wiesława Wiacka**, Zasłużonego Instruktora Krajoznawstwa Polski. Zajęcia na kursie poprowadził m.in. **kolega Tadeusz Sobieszek**, Członek Honorowy PTTK a także Członek Honorowy Oddziału Miejskiego PTTK w Lublinie, który przedstawił związki łączące krajoznawstwo i ochronę przyrody. **Kolega dr Mieczysław Kseniak** wybitny znawca problematyki ochrony przyrody, poprowadził zajęcia wśród zabudowań i zieleni Muzeum Wsi Lubelskiej. W ramach przewidzianej w programie części terenowej kursu wycieczkę

szkoleniową na Polesie Lubelskie i do Poleskiego Parku Narodowego (lipiec), poprowadził **kolega Wiesław Wiącek**. Druga wycieczka szkoleniowa poprowadzona także przez kolegę Wiesława Wiącka, tym razem na Roztocze odbyła się we wrześniu a egzamin zorganizowano w październiku.

W roku 2016 trwało także szkolenie (po wspólnej części ogólnej) dla kandydatów na Przewodnika Turystyki Rowerowej oraz dla kandydatów na Organizatora Imprez na Orientację PTTK z egzaminem zaplanowanym na rok 2017.

W listopadzie Rada Porozumienia Oddziałów PTTK województwa lubelskiego zorganizowała drugą wycieczkę szkoleniową zatytułowaną „**Dolinami rzek**”. Tym razem trasa prowadziła wzdłuż Wieprza od Łęcznej przez Krasnymstaw - Izbicę - do źródeł rzeki. Prezes Oddziału PTTK w Krasnymstawie **koleżanka Anna Bukraba** zaproponowała zwiedzenie w mieście Muzeum Regionalnego i najważniejszych zabytków miasta, które przybliżył **kolega Stanisław Rycyk**, przewodnik PTTK. Tego dnia zwiedzano jeszcze murowaną cerkiew i drewniany niezwykle barokowy kościółek w Tomaszowie Lubelskim. Wieczorem uczestnicy dotarli do Obszy na Zlot Oddziałów PTTK województwa lubelskiego „Obsza 2016”. Zlot zorganizował Oddział Miejski PTTK w Lublinie we współpracy z oddziałami w Krasnymstawie, Biłgoraju i Zamościu. Uczestnikami zlotu byli w większości uczestnicy wycieczki szkoleniowej „**Dolinami rzek**”, którzy przybyli tu dwoma autokarami. Finał przygotowań do 110-lecia powstania PTK połączony z udziałem w jubileuszowym turystycznym balu zaplanowany został właśnie tu. Organizatorzy i uczestnicy imprez wpisujących się w obchody jubileuszu 110-lecia PTK otrzymali w Obszy jako pierwsi pamiątkowy list gratulacyjny - Dyplom Rady Porozumienia Oddziałów. Wyróżnienie to przygotowano na prośbę zgłoszoną w czasie styczniowego posiedzeniu Porozumienia. Po spotkaniu kończącym Zlot Oddziałów odbyłym rano w niedzielę, uczestnicy wycieczki szkoleniowej wyruszyli do źródeł Wieprza. Na dalszą wędrówkę wzdłuż rzeki zaprosił prezes Oddziału PTTK w Zamościu **kolega Edwarda Słoniewski**. Droga wiodła wzdłuż koryta rzeki przez Krasnobród – Zwierzyniec – Szczepieszyn, a stąd przez Zamość do Lublina.

W zorganizowanych z inicjatywy Porozumienia Oddziałów PTTK województwa lubelskiego wspólnych przedsięwzięciach umożliwiających bliższe poznanie Regionu Lubelskiego wzięło udział w latach 2013 - 2016 ponad 1850

uczestników. Ponad 950 - to dzieci i młodzież, w tym uczestnicy Złotów Szkolnych Kół Krajoznawczo - Turystycznych (Hańsk 2013, Lublin 2014, Dzierzkowice 2015, Urszulin 2015, Wola Osowińska 2016). Wzrasta liczba członków PTTK zainteresowanych udziałem w wycieczkach szkoleniowych, zdobywaniem uprawnień kadry PTTK i doskonaleniem posiadanych umiejętności. Wzrasta także zainteresowanie udziałem w listopadowych spotkaniach - Złotach Oddziałów PTTK województwa lubelskiego, w których udział ogranicza liczba miejsc noclegowych w miejscach spotkań. Uczestnicy przybywali do nich dwoma autokarami.

Koleżanki i Koledzy,

W latach 2013 - 2016 oddziały PTTK województwa lubelskiego realizowały własne bogate programy działalności i uczestniczyły lub były współorganizatorami wielu przedsięwzięć ogólnopolskich. Ważne miejsce wśród nich zajmowały każdego roku **eliminacje Ogólnopolskiego Młodzieżowego Turnieju Turystyczno – Krajoznawczego** oraz **Ogólnopolskiego Konkursu „Poznajemy Ojcowiznę”**. Z ramienia Porozumienia Oddziałów Województwa Lubelskiego organizatorami kolejnych finałów wojewódzkich OMTTK były następujące oddziały: czterdziestych pierwszych w dniach 17 - 18 maja 2013 roku Oddział PTTK w Biłgoraju z jego prezesem **kolegą Marianem Kurzyną**; czterdziestych drugich w dniach 16 - 17 maja 2014 roku Oddział PTTK w Radzynie Podlaskim z jego prezesem **kolegą Bogdanem Fijałkiem**; czterdziestych trzecich w dniach 8 - 9 maja 2015 roku Oddział PTTK w Chełmie z jego prezesem **kolegą Zbigniewem Lubaszewskim** i czterdziestych czwartych w dniach 13 - 14 maja 2016 roku Oddział PTTK w Biłgoraju z jego prezesem **kolegą Marianem Kurzyną**.

Konkurs „Poznajemy Ojcowiznę” rokrocznie wyłania autorów najciekawszych opracowań krajoznawczych wśród dzieci i młodzieży a laureaci zmagają ogólnopolskich spotykają się tradycyjnie na specjalnie przygotowanym zlocie. Organizowany jest on każdego roku na terenie innego województwa. W roku 2014 laureaci konkursu spotkali się na Lubelszczyźnie. Uczestników Centralnego Zlotu Laureatów XXI edycji konkursu gościł w dniach 16 - 18 maja 2014 roku Oddział PTTK w Biłgoraju wielokrotny organizator eliminacji wojewódzkich tego konkursu.

Wiele przedstawionych przeze mnie działań Porozumienia Oddziałów PTTK Województwa Lubelskiego można odnaleźć na stronie www.lublin.pttk.pl. Strona m.in. dzięki zamieszczanym linkom do oddziałów jest źródłem informacji o ich działalności.

Koleżanki i Koledzy,

Zorganizowany w roku 2016 cykl wycieczek zatytułowany „**Dolinami rzek**” przybliżył członkom PTTK miejscowości oraz krajobrazy otaczające dolinę rzeki Wieprz. Ponieważ stanowił on zachętę do zdobywania lub rozszerzania posiadanych uprawnień turystyczno - krajoznawczych, Rada Porozumienia Oddziałów wnioskuje w styczniu rozważenie organizacji podobnego cyklu wycieczek szkoleniowych w roku 2017 ustanowionym przez Sejm RP Rokiem Wisły. Ponieważ Zarząd Główny PTTK włączył się do obchodów pod hasłem „**Wisła łączy**” taki cykl wycieczek może wieńczyć obchody 110-lecia powstania Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. Przedsięwzięcia nawiązujące do pierwszych wycieczek zbiorowych PTK można uwzględnić w Kalendarzach imprez w ciągu całego roku.

Na zakończenie mojego wystąpienia dziękuję tym, którzy wychodzili naprzeciw prośbom i zaproszeniom organizatorów udzielając wsparcia i pomocy. Podziękowanie należy się wszystkim wspierającym organizacyjnie lub finansowo przedsięwzięcia oddziałów PTTK województwa lubelskiego. Szczególne podziękowanie kieruję pod adresem **Samorządu i Marszałka Województwa Lubelskiego; Samorządu i Prezydenta Miasta Lublin, Starosty Powiatu Włodawskiego oraz wójtów gmin i dyrekcji szkół na terenie których w latach 2013 - 2016 odbyły się Złoty SKKT województwa lubelskiego**. Serdeczne podziękowanie kieruję także w stronę **Fundacji Bankowej im. dr Mariana Kantona w Warszawie**, która wspierała organizację Złotów SKKT, a wreszcie dziękuję naszej Centrali - **Zarządowi Głównemu PTTK**.

*Przewodniczący RPO
dr Andrzej Wasilewski*